

Джерела та література

1. Леонтьєва В. М. Сілютіна І. М. ФІЛОСОФІЯ ТЕХНІКИ: навчальний посібник. URL: <https://dspace.snu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/53d4464b-2180-4b9a-b1b2-421571b74e7e/content>
2. Технологічний детермінізм - Філософія - Підручники для студентів онлайн. URL: https://stud.com.ua/37281/filosofiya/tehnologichniy_determinizm
3. Технологічний детермінізм — Вікіпедія. URL: <https://surl.li/avffmc>
4. Технологічний детермінізм — StudFiles/ Файловий архів студентів. URL: <https://studfile.net/preview/9394656/page:3/>
5. Технологічний детермінізм: поняття, основні концепції, теорія/ Редактор: Саша Корж. URL: <https://what.com.ua/tehnologichnii-determinizm-po/>

УДК 1:004.8

Катерина Марущак

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ФІЛОСОФІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: КОМП'ЮТАЦІОНАЛІЗМ ТА КОНЕКТИВІЗМ

***Анотація.** У роботі розглянуто два основні підходи до філософії штучного інтелекту: комп'ютаціоналізм та конективізм. Проаналізовано ключові ідеї представників цих напрямів, зокрема А. Тюрінга, Дж. Фодора, Д. Деннета та Дж. Серла, а також розглянуто їх внесок у розуміння природи мислення машин. Підкреслено актуальність філософського осмислення проблеми створення розумних систем у контексті розвитку сучасних технологій штучного інтелекту.*

***Ключові слова:** штучний інтелект, комп'ютаціоналізм, конективізм, філософія свідомості*

Kateryna Marushchak

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

THE PHILOSOPHY OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: COMPUTATIONALISM AND CONNECTIVISM

Питання пов'язані із штучним інтелектом (ШІ) в широкому його розумінні все частіше стають сферою інтересу фахівців із суспільних наук, в тому числі філософів. Одні і ті ж наукові відкриття зацікавлюють вчених різних напрямків. Штучний інтелект в сучасному світі у різних його проявах оточує сучасну людину, це інтелектуальні агенти, розумні пристрої, додатки та сайти з вбудованим ШІ. Тому, питання пов'язані з ним надзвичайно актуальні.

Філософське осмислення проблеми створення розумних машин, тобто штучного інтелекту відбувалося давно. Щоб краще зрозуміти ШІ потрібно для початку розібрати поняття інтелекту, адже складно зімітувати, те що не зрозуміло. Вивчення людиною питання інтелекту бере початок із кінця 17ст. та цікавить учених із різних наук, таких як психологія, нейробіологія, філософія. До сьогодні не існує єдиного визначення інтелекту. Варіанти визначень терміну "інтелект" містять такі найбільш вживані слова: здатність, приймати рішення, функція, когнітивні функції, мислити, когнітивні здібності, когнітивні завдання, пам'ять, розуміти, обробка інформації, ефективно, навчатися [1].

Комп'ютаціоналізм та конективізм це дві теорії, які пояснюють, як працює мислення, у тому числі штучне, з різних боків.

Прихильники комп'ютаціоналізму до яких належали А. Тюрінг, Дж. Фодор, С. Пінкер, Д. Деннет, Г. Патнем вважали, що машини можуть мислити. Написання Тюрінгом праці «Чи можуть машини мислити?» зацікавила багатьох науковців. Окрім того, А. Тюрінг розробив тест, пройшовши який, система вважалася здатною мислити. Цей тест полягав у тому, що суддя

аналізував розмову між людиною і комп'ютером, якщо визначити, де людина не вдавалося, то це означало, що комп'ютер успішно пройшов тест. Час на відповіді був визначений. У той час машини надавали відповідь значно довше, зараз – навпаки. Листування відбувалося у форматі текстових повідомлень [2].

Тест Тюрінга, як і загалом погляди комп'ютаціоналістів, намагалися критикувати, були запропоновані інші методи визначення машинами вміння мислити.

Дж. Серл запропонував ментальний експеримент «Китайська Кімната», який демонстрував те що здатність відповідати на запитання не є еквівалентом розуміння сенсу. Автор вважав, що мислення є значно глибшим процесом. Також, він розділяв штучний інтелект на сильний та слабкий. І вважав що машинам притаманний лише перший [3].

Конективізм ґрунтується на ідеї створення штучної свідомості, схожої на модель кори головного мозку. Основна відмінність комп'ютаціоналізму та конективізму, в тому що перші працюють з символами та маніпуляціями над ними, максимально детально описують в алгоритмах різні варіанти та ситуації. У той час як конективісти намагаються максимально точно імітувати роботу людського мозку, приділяють значну увагу навчанню системи, утворення нових нейронних зв'язків, за наявності вхідних даних та відповідей [3]. За схожими принципами функціонують сучасні нейронні моделі.

Отже, ідеї щодо штучного інтелекту та розумних машин зацікавлювали науковців тривалий час, виникали різні напрями, було написано багато праць. Проте, ідея створення штучного інтелекту є досі актуальним питанням у науці та філософії.

Джерела та література

1. Баранов, О. А. (2023). Визначення терміну «штучний інтелект». *Інформація і право*, (1 (44)), 32-49.
2. Грицевич, Ю. В. (2023, October). Філософія штучного інтелекту: Алан Тюрінг. In *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: програми підвищення кваліфікації*.
3. Синиця, А. (2013). ПРОБЛЕМА РОЗУМІННЯ В КОНТЕКСТІ КРИТИКИ КОМП'ЮТАЦІОНАЛІЗМУ. (The problem of understanding in the context of computational theory of mind criticism.). *Наукові записки. Серія "Філософія"*, (Вип. 14), 65-69.

УДК: 303.6:004.8

Вікторія Павлина

Науковий керівник: Наталія Габрусєва, доктор філософії, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ТЕХНОГЕННА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: НАУКА, ТЕХНОЛОГІЯ ТА ДУХОВНІСТЬ У СВІТЛІ ІДЕЙ ОСВАЛЬДА ШПЕНГЛЕРА

Анотація. Робота присвячена аналізу розвитку техногенної цивілізації та її впливу на людину, культуру та суспільство. На основі ідей Освальда Шпенглера розглядаються зміни у системі цінностей, становищі людини та взаємозв'язку науки, техніки і духовності. Особлива увага приділяється морально-філософським аспектам техногенного прогресу, зокрема ризику втрати індивідуальності та людяності в умовах стрімкого розвитку технологій. Дослідження підкреслює, що справжній розвиток цивілізації має оцінюватися не лише за кількістю винаходів, а за їхнім впливом на культуру, мислення та духовність людини.

Ключові слова: техногенна цивілізація, технологія, свобода, інновації.

Victoria Pavlyna

Scientific supervisor: Nataliia Habrusieva, Ph.D., Assoc. Prof.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine